

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Oppivelvollisuuden laajentamisen aamukahvit ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajille 29.1. ja 12.2. klo 8-9

**Esitysmateriaali päivitetty 11.3.21 koskien jatko-
ohjausta**

Jouni Järvinen, OPH

Osallistujille tiedoksi:

- Pidäthän ystävällisesti mikrofonin suljettuna, kun et käytä puheenvuoroa.
- Kysymyksille on varattu aikaa esityksen jälkeen
- Webinaaria ei tallenneta
- Webinaarin esitys nähtävissä osoitteessa www.oph.fi/tapahtumat
- Järjestämme samansisältöisen webinaarin ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajille 12.2.2021

Webinaarin teemoja:

- Oppivelvollisuudesta yleisesti
- Oppivelvollisuuden keskeyttäminen, eronneeksi katsominen ja eroaminen
- Valvontavastuu
- Perusopetuksessa tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus
- Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)
- Jatko-ohjausvelvoite
- Mistä lisää tietoa oppivelvollisuuden laajentamisesta?
- Maksuttomuus ja maksuttoman koulutuksen etuuksista oppilaitoksille (Kela)
- Keskustelua

Mistä oppivelvollisuuden laajentamisessa on kyse?

- Suomalaisnuorten koulutus- ja osaamistasoa ja samalla työllisyysastetta nostetaan. Jokaiselle nuorelle taataan toisen asteen tutkinto.
- noin 16 % ikäluokasta jää tällä hetkellä ilman toisen asteen tutkintoa
- vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 20-29-vuotiaiden nuorten osuus on pysynyt samalla tasolla koko 2000-luvun ajan
- pelkän peruskoulun oppimäärän suorittaneiden työllisyysaste on noin 45 % (toisen asteen tutkinnon suorittaneilla noin 71 %)

Aikataulu

- Oppivelvollisuuslaki voimaan 1.8.2021
- Koskee ensimmäisen kerran perusopetuksen suorittamisen keväällä 2021 päättäviä nuoria (pääsääntöisesti vuonna 2005 syntyneet)
- Tulee voimaan ikäluokka kerrallaan, täysi volyyymi v. 2024
- Hakuvelvoite ja perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuuta koskevat säännökset tulevat kuitenkin voimaan jo 1.1.2021.

Oppivelvollisuus 18 ikävuoteen asti

- Suomessa vakinaisesti asuvat lapset/nuoret ovat oppivelvollisia.
- Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta.
- Oppivelvollisuus päättyy, kun
 - oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai
 - kun oppivelvollinen on hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon tai niitä vastaavan ulkomaisen koulutuksen.
- Oppivelvollisuutta voi suorittaa
 - perusopetuksessa, lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa (perus- ja ammattitutkinnot)
 - tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai kansanopistojen pitkillä linjoilla
 - työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA)

Tukea ja ohjausta oman paikan löytämiseen

- Opinto-ohjauksen merkitys ja resurssit vahvistuvat oppivelvollisuuden laajentuessa.
- Opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä oppivelvollisen asuinkunnalle ehdotetaan uusia oppivelvollisen ohjaus- ja valvontavastuita.
- Ohjaus- ja valvontavastuiden avulla vahvistetaan alle 18-vuotiaan nuoren saamaa ohjausta ja tukea erityisesti koulutukseen hakeutumisvaiheessa ja mahdollisissa keskeyttämistilanteissa.
- Ohjaus- ja valvontavastuu on rakennettu ”saattaen vaihtaen” -periaatteella.
- Eri tahojen ohjaus- ja valvontavastuut määritellään lainsäädännössä siten, että yhden tahon ohjaus- ja valvontavastuu päättyy aina vasta silloin, kun toisen tahon ohjaus- ja valvontavastuu alkaa.

Opintojen edistyminen ja oppivelvollisuuden suorittamisen valvonta

- Perusopetuksen jälkeisten oppivelvollisuuteen kuuluvien opintojen tulee edistyä opiskelijan henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti (esim. HOKS tai TUVA:n henkilökohtainen opiskelusuunnitelma)
- Oppivelvollisen huoltajan tai muun laillisen edustajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua
- koulutuksen järjestäjällä velvollisuus ilmoittaa huoltajalle, jos oppivelvollisen opinnot eivät edisty riittävästi
- jos oppivelvollisen huoltaja tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden suorittamista, hänet voidaan tuomita sakkoon oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä
- Oppivelvolliselle itselleen ei aseteta sanktioita oppivelvollisuuden laiminlyönnistä

Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

Oppivelvollisella on oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen **määräajaksi**

1. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi
 2. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajaksi
 3. vähintään kuukauden kestävän tilapäisen ulkomailla oleskelun ajaksi, jos osallistuu vastaavaan koulutukseen ulkomailla tai muutoin voidaan katsoa suorittavan oppivelvollisuuttaan
 4. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän elämäntilanteeseen liittyvän muun painavan syyn vuoksi.
- Oppivelvollisuuden suorittaminen voidaan keskeyttää myös **toistaiseksi**, jos 1. kohdassa tarkoitettu este on luonteeltaan pysyvä.
 - **Oppivelvollisella on aina oikeus opiskella**, oppivelvollisuuden keskeyttämistä koskeva päätös tehdään vain oppivelvollisen tai hänen huoltajansa hakemuksesta.
 - Ennen päätöksen tekemistä 1. tai 4. kohdassa mainitulla syyllä tulee selvittää, onko oppivelvollisuuden suorittaminen mahdollista yksilöllisten valintojen, yksilöllistämisen, välttämättömien tukitoimien tai kohtuullisten mukautusten avulla.

Laki ammatillisesta koulutuksesta

97§ Opiskelijan eronneeksi katsominen

- Oppivelvollinen katsotaan eronneeksi viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun hän on viimeisen kerran osallistunut henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen taikka näyttöihin tai muuhun osaamisen osoittamiseen. Oppivelvollisen eronneeksi katsomisessa noudatettavista menettelyistä säädetään lisäksi oppivelvollisuuslain 13 §:ssä.

Oppivelvollisuuslaki, Oppivelvollisen eronneeksi katsominen 13 §

- ennen oppivelvollisen eronneeksi katsomista koskevan päätöksen tekemistä koulutuksen järjestäjän on selvitettävä, onko oppivelvollinen aloittanut uudet 4 §:ssä tarkoitetut opinnot.
- Jos oppivelvollinen ei ole aloittanut uusia opintoja, koulutuksen järjestäjän on ilmoitettava oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäneen oppivelvollisen yksilöinti- ja yhteystiedot oppivelvollisen asuinkunnalle sekä ilmoitettava oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- Poiketen siitä, mitä muualla laissa säädetään, oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi **oman ilmoituksen perusteella** vain silloin, jos oppivelvollinen on aloittanut uudet 4 §:ssä tarkoitetut opinnot.

Oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelu (Valpas)

- Palvelun kautta seurataan:
 - oppivelvollisen hakeutumisen ja opiskeluoikeuden tilannetta,
 - maksuttomuuteen vaikuttavia tietoja,
 - oppivelvollisuuden mahdollisia keskeytyksiä sekä
 - voidaan tehdä tarvittaessa ilmoitus seuraavalle toimijalle vastuuketjussa
- Käyttäjärühminä ovat perusopetuksen järjestäjät, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, nivelvaiheen koulutuksen järjestäjät, kansanopistot, asuinkunnat, oppivelvollinen ja tämän huoltaja.
- Palvelu koostaa tietoa muista palveluista, kuten opiskelijavalintarekisteri, KOSKI-tietovaranto, oppijanumerorekisteri ja oppivelvollisuusrekisteri
- Opetushallitus kehittää palvelun ja tiedottaa sen etenemistä ja käyttöönotosta
- Kunnilla on mahdollisuus hyödyntää Valpas –palvelua.

Perusopetukseen tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus

- Sellaisella perusopetuksen oppimäärää suorittavalla oppilaalla, joka tarvitsee **perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea**, on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisen oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista henkilökohtaista oppilaanohjausta.
- Tätä kutsutaan ***tehostetuksi henkilökohtaiseksi oppilaanohjaukseksi***.
- Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta saavalle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma.

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus

- Yhdistetään lisäopetus, VALMA-koulutus ja LUVA-koulutus uudeksi tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi
- Opiskelijalla on mahdollisuus
 - suorittaa lukion oppimäärään kuuluvia opintoja,
 - ammatillisten perustutkintojen osia ja osien osa-alueita,
 - korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja sekä
 - vahvistaa suomen tai ruotsin kielen taitoaan
- Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma
- Koulutuksen perusteet tulisivat voimaan 1.8.2022

Tutkinnon suorittaneen jatko-ohjaus (AKL 61 § 3 mom)

- Ammatillisen **perustutkinnon** suorittaneella henkilöllä, jonka tarkoituksena on hakeutua tutkinnon suorittamisen jälkeen jatko-opintoihin, mutta joka **ei ole saanut opiskelupaikkaa** tutkintoon johtavassa koulutuksessa,
- **on oikeus saada** ohjausta jatko-opintoihin liittyvään hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin **tutkinnon suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana**.
 - Ohjauksesta vastaa se koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa tutkinto on suoritettu.
 - Ohjausta annetaan opiskelijan aloitteesta
 - Voimaan 1.8.2021 (koskee tämän jälkeen tutkinnon suorittavia)

Opinto-ohjauksen kehittämishjelma, OKM

- Ohjelma vahvistaa oppilaan- ja opinto-ohjauksen toteutumista, toimintatapoja, yhteistyötä, systemaattisuutta sekä jatkumoa etenkin peruskoulusta toiselle asteelle, mutta myös siitä eteenpäin jatko-opintoihin tai työelämään.
- *Oikeus oppia* -ohjelma sekä ***Oikeus osata*** -ohjelma sekä valmistelussa oleva lukiokoulutuksen laatuohjelmaan.
- Kehittämishjelman toteutukseen on varattu **pysyvää rahoitusta 19 miljoonaa euroa vuodessa**, josta 14,7 miljoonaa euroa on oppivelvollisuuden laajentamiseen varattua rahoitusta.
- Lisäksi oppilaanohjauksen ja opinto-ohjauksen kehittämiseen on varattu 6,3 miljoonaa euroa.

Opinto-ohjauksen kehittämisohjelma

AMMATILLINEN KOULUTUS

- Keskeyttämisen alusten tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijoiden lisäohjaus, pysyvää rahoitusta 3,3 miljoonaa euroa/vuosi
- Tutkinnon suorittaneiden ohjaus jatko-opintoihin, pysyvää rahoitusta 0,2 miljoonaa euroa/vuosi
- Oikeus osata -kehittämisohjelman toimenpiteet, hankerahoitusta 6,0 miljoonaa euroa

Maksuttomuus

- Koulutus on opiskelijalle maksutonta, kun opiskelija
 - suorittaa ensimmäistä toisen asteen tutkintoaan ja
 - on aloittanut opintonsa ennen 18 vuoden ikää.
- Maksuttomuus jatkuu sen kalenterivuoden loppuun saakka, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta.
- Osaamisen hankkimiseksi tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, työasut ja työaineet ovat maksuttomia.
- Maksuttomia eivät kuitenkaan ole erityistä harrastuneisuutta painottavissa koulutuksissa tarvittavat välineet.
- Kaksoistutkinto kuuluu maksuttomuuden piiriin. Viisi ensimmäistä koetta maksuttomia kokelaille ylioppilaskokeessa.

Maksuttoman koulutuksen opintoetuuksista oppilaitoksille

Kela, Etuuspalvelujen lakiyksikkö

Kela|Fpa[®]

Maksuttoman koulutuksen opiskelijan koulumatkatuki

- Maksuttoman koulutuksen opiskelija voi saada koulumatkatukea, jos koulumatka on vähintään 7 kilometriä. Opiskelija ei maksa koulumatkasta omaa maksuosuutta.
- Vertaa: Maksullisen koulutuksen opiskelija voi saada koulumatkatukea, jos koulumatkatuki on vähintään 10 kilometriä. Opiskelija maksaa koulumatkasta oman maksuosuuden, joka on
 - puolen kuukauden tuessa 21,50 euroa kuukaudessa ja
 - koko kuukauden tuessa 43 euroa kuukaudessa.
- 1.8.2021 alkaen opiskelija tulee saamaan
 - puolen kuukauden tuen, jos hänellä on 10-14 matkapäivää kuukaudessa ja
 - koko kuukauden tuen, jos hänellä on vähintään 15 matkapäivää kuukaudessa.

Maksuttoman koulutuksen opiskelijan opintotuki

- Alle 17-vuotias maksuttoman koulutuksen opiskelija, josta maksetaan lapsilisää, voi 1.8.2021 alkaen saada vain opintolainan valtiontakauksen (300 euroa kuukaudessa), jos
 - hän asuu muualla kuin vanhemman luona ja
 - vanhempien tulot ovat alle 64 400 euroa vuodessa.
- Vanhemman luona asuva alle 17-vuotias maksuttoman koulutuksen opiskelija, josta maksetaan lapsilisää, ei siis voi saada lainkaan opintotukea.
- Vertaa: Alle 17-vuotias maksullisen koulutuksen opiskelija, josta maksetaan lapsilisää, voi lisäksi saada
 - oppimateriaalilisää (47,26 euroa kuukaudessa), jos vanhempien tulot ovat enintään 41 100 euroa vuodessa.
 - asumislisää (88,87 euroa kuukaudessa), jos hän opiskelee kansanopiston maksullisessa koulutuksessa ja asuu oppilaitoksen asuntolassa.

Yleiseen asumistukeen ei muutosta

- Vanhempansa kodista erillään asuva alaikäinen lapsi katsotaan yleensä vanhempansa ruokakuntaan kuuluvaksi eikä hän voi saada asumistukea itsenäisenä ruokakuntana.
- Mikäli alaikäisellä on kuitenkin siinä määrin ansiotuloja, niihin verrattavia tai niitä korvaavia tuloja, että hänen voidaan katsoa itsenäisesti elättävän itsensä ja hän vastaa itse asumismenoistaan, hän voi saada asumistuen.

Uusia koulutuksia tuen piiriin

- 1.8.2021 alkaen maksuttoman koulutuksen opiskelija voi saada koulumatkatukea ja opintotukea
 - aikuislukio-opintoihin,
 - ammattitutkintoon,
 - oppivelvollisille suunnattuun vapaan sivistystyön koulutukseen,
 - kansanopistojen maahanmuuttajien kielikoulutukseen ja
 - Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kieli- ja kulttuurikoulutukseen.
- Vertaa: Maksullisen koulutuksen opiskelija ei voi saada
 - koulumatkatukea mihinkään edellä mainituista koulutuksista eikä
 - opintotukea aikuislukio-opintoihin.

Kiitos!

Materiaaleja:

Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 173/2020 vp: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_173+2020.aspx#SaadosOsa

Oppivelvollisuuslaki: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>

Laki ammatillisesta koulutuksesta: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531#L10P97-2>

Opinto-ohjauksen kehittämishojelman esite:

- <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162326/Opinto-ohjauksen%20kehitt%C3%A4misohjelma.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Opinto-ohjauksen kehittämishojelman etenemistä voi seurata: <https://minedu.fi/opinto-ohjauksen-kehittaminen>

Usein kysytyjä kysymyksiä (OKM):

<https://minedu.fi/kysymyksiä-ja-vastauksia-oppivelvollisuudesta>